

Középpontban az aktív és az ökoturizmus

Elméleti összefoglaló

Szerző: Dr. Happ Éva egyetemi docens / Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar

A szabadidős turizmus, mint a turizmus alapvető formája, mindazokat a turisztikai tevékenységeket magában foglalja, amelyet az emberek szabadidejükben, saját döntéseik alapján végeznek [Michalkó, 2004]. A turisztikai termékeket aszerint, hogy mihez kapcsolhatók leginkább tér-, csoport- és tevékenység-specifikus csoportba sorolhatjuk. A döntően természeti adottságokra épülő turisztikai termékek a térspecifikus turisztikai termékek csoportjába tartoznak, így az ökoturizmus is, amely természeti területeken történő, olyan felelősségteljes utazást jelent, ahol a természet megóvása és a helyi lakosság jólétének fenntartása a cél. Azok a termékek, amelyeknek a középpontjában az igénybevétel során jelentkező turisztikai tevékenység sajátosságai állnak, a tevékenység-specifikus csoportba sorolhatók. Az aktív turizmus és a hozzácsatolt kerékpáros-, vízi-, lovas- vagy horgászturizmus ebbe a csoportba tartozik [Michalkó et al., 2011].

Aktív turizmus

Az aktív turizmus az a fajta turisztikai tevékenység, ahol a turista magatartását cselekvő, tevékeny folyamatok jellemzik [Michalkó, 2004].

Az Active-Tourism Organisation megközelítése szerint, az aktív turizmus „egy olyan felelős utazási forma, amely fizikai és mentális részvételt is igényel a turista részéről a fenntarthatóság, a biodiverzitás védelme és a kultúra megőrzésének kritériumait maximálisan figyelembe véve. A turisztikai termék fontos részei a rekreáció és oktatás, a tisztelet és szemléltetés, illetve egy helyi szakértő – professzionális túravezető – aktív részvétele az adott utazás során.” Az aktív turizmus egy új utazási filozófiának is tekinthető, amely ötvözi a kalandtúrát, az ökoturizmust és a kulturális szemléletet. 3 fő célja van: a rekreáció, az oktatás-tanulás és a – helyi szinten lecsapódó – haszon.

Ökoturizmus

A Természetvédelmi Világszövetség 1996-ban az alábbiak szerint fogalmazta meg az ökotu-

Vízitourizmus	Horgásztourizmus	Lovastourizmus
Kerékpáros-tourizmus	Vadásztourizmus	Sítourizmus
Golf-tourizmus	Természetjárás	Egyéb [pl. extrém-tourizmus]

Az aktív turizmus fogalmkörébe tartozó turisztikai termékek Forrás: Michalkó, 2004

rizmus definícióját: „az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás káros hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatásával”.

A Turisztikai Világszervezet [World Tourism Organization, UNWTO] meghatározása alapján az ökoturizmusnak öt fontos jellemzője van:

- Magában foglalja mindazon turizmusformákat, amelyek során a fő motiváció a természet megfigyelése, illetve a természeti területek hagyományos kultúrájának elismerése.
- Edukációs és interpretációs jellemzőket tartalmaz.
- Általában [nem kizárólag] kis csoportokban szervezett és kis, helyi tulajdonú vállalkozások által menedzsel.
- Minimalizálja a természetre és a társadalmi-kulturális környezetre gyakorolt negatív hatásokat.

- Támogatja a természeti területek védelmét [gazdasági előnyök/bevételek, munkahelyteremtés, természeti és kulturális értékek elismertségének növelése].

Az aktív és az ökoturizmus összehasonlítása

Az aktív turizmus hasonló célokkal rendelkezik, mint az ökoturizmus, de míg az ökoturizmus térspecifikus turisztikai termék, azaz a meglátogatott terület természeti adottságai állnak a középpontjában, addig az aktív turizmus tevékenység-specifikus, azaz a turista által végzett tevékenységek határozzák meg. Az aktív turizmus aktív fizikai és szellemi részvételt igényel, a meglátogatott desztinációtól függetlenül. Így, miközben az ökoturizmusról csak „zavartalan természetes környezetben” beszélhetünk, az aktív turizmusban való részvétel természeti környezetben és a „városi dzsungel” közepén is lehetséges.

A magyar háztartások körében 2016-ban elvégzett felmérés szerint a belföldi utazáson részt vevő háztartások fő motivációi között az aktív-turizmus 6,5%-os értéket ért el [MTÜ, 2016].

		Aktív turizmus	Ökoturizmus
Jellemző	Utazás helye	természeti környezet, amely városi környezet is lehet	természeti környezet
	Utazás motivációja	aktív turizmushoz kapcsolódó tevékenységek, amelyek a kulturális turizmushoz is kapcsolódhatnak, mint a kultúra, zene, konyhaművészet, kézművesség	természeti környezet megismerése, élménykeresés
	A látogatás során kialakult hozzáállás	a turista aktív fizikai és mentális bevonódását is jelenti	inkább mentális bevonódás, fizikai kikapcsolódás
Közös célok		Az ökoturizmus és az aktív turizmus kiemelt figyelmet fordít a természet és biodiverzitás iránt. A természet szépségének megőrzését mindkét típusú turizmus támogatja. Mind az ökoturisták, mind az aktív turisták igénye, hogy az utazási élmény részeként újdonságokat és egyediséget fedezzenek fel.	

Forrás: saját szerkesztés az Active-Tourism Organisation alapján

Ebbe beletartozik:

- a természetjárás → természeti látnivalók megtekintése, látogatóközpontok, arborétumok, nemzeti parkok felkeresése [3,0%]
- az aktív szabadidős tevékenység → gyalogtúrázás, kerékpározás, síelés, kalandpark felkeresése, lovaglás, vízitúrázás, egyéb sportolási tevékenység [2,5%]
- a horgászat, vadászat [1,0%].

A főutazások [azaz a legfontosabbnak tekintett utazás] meghatározó motivációja belföldön és külföldön egyaránt a strandolás, a napfény és a víz élvezete. A belföldi főutazáson részt vevők fő céljai között az aktív turizmus az ötödik leggyakrabban megemlített motiváció-csoport volt [8,7%].

A főutazások alatt végzett tevékenységeket vizsgálva – az említési gyakoriság alapján – a tevékenységek rangsorát a passzív pihenés vezeti [66,7%], nem sokkal lemaradva a második helyen a strandolás, fürdőzés, élményfürdőzés, aquapark felkeresése szerepel [65,2%]. Az aktív turizmushoz köthető tevékenységek közül az alábbiak jelentek meg:

gyalogtúrázás	18,9%
kerékpározás	11,3%
víztúrázás, vízi sportok végzése	10,3%
nemzeti parkok felkeresése, természeti látnivalók megtekintése, panoráma élvezete	8,9%
egyéb szabadidős tevékenység, egyéb sporttevékenység végzése	8,2%
horgászat, vadászat	4,8%
lovaglás	3,4%

Forrás: MTÜ, 2016

Aktív turista motivációja több elemből tevődik össze:

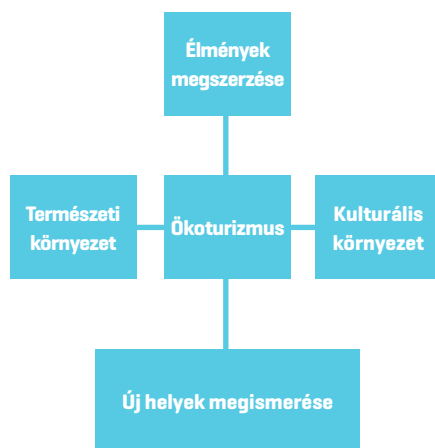

Forrás: saját szerkesztés Csapó [2016] alapján

Az aktív turizmusnak hazánkban jellemzően a belföldi vendégek hódolnak, néhány termék

esetében azonban meghatározó a külföldi vendégek aránya. A természetjáró, aktív turizmus jelentőségét elsősorban az adja, hogy a turizmus ezen formája esetén a költés 66%-a a felkeresett desztinációban marad. A természetjáró, aktív turisták ezen felül a többi szegmensnél jobban támaszkodnak professzionális szolgáltatásokra, szívesebben vesznek igénybe utazásaik során szakvezetőket, oktatókat, tour operátorokat [European Travel Commission, 2017].

Az ökoturista motivációja szintén többelemes:

Forrás: saját szerkesztés Michalkó et al., [2011] alapján

Az ökoturisták általában 35 év felettek és kicsit nagyobb arányban nők. Az utazás során végzett – igen sokféle – tevékenység közül kiemelkedik a túrázás, valamint a növény- és állatvilág megfigyelése [MT ZRT, 2014].

A turizmus fenntarthatósága kettős: úgy kell megőrizni a vonzerőket a következő generációk számára, hogy közben biztosítjuk a turizmusban tevékenykedő vállalkozók befektetésének megtérülését, cégük eredményeinek javulását. A fenntartható turizmusnak három szempont alapján kell működnie hosszú távon: ökológiailag elviselhetőnek, gazdaságilag kivitelezhetőnek, etikai és szociális szempontból a helyi lakosságra nézve méltányosnak kell lennie [Tempel, 1999]. Ha ökoturizmusról beszélünk, szinte minden esetben találkozunk a fenntarthatóság kérdésével is. Ez az a turisztikai termék, amely megpróbálja megvalósítani az ökológiai, gazdasági, társadalmi szempontból is a fenntarthatóságot, miközben turisztikai attrakciókat mutat be és szolgáltatásokat nyújt. Az ökoturizmus azonban nem egyenlő a fenntartható turizmussal, csak a fenntarthatóság alapelveit maximálisan megpróbálja figyelembe venni. Ez egy speciális kínálat is vezet, hiszen az ökoturizmus nem kizárólagosan a kereslethez, a turisták igényeihez iga-

zodik, hanem a környezeti értékek védelméhez és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz is [Michalkó et al., 2011].

Irodalomjegyzék

- Csapó J. [2016]: **Az aktív turizmus keresletének vizsgálata a turizmus legújabb trendjeinek tükrében**, START, 1.2., PTE.
- European Travel Commission [2017]: **Travel segments: Nature-active traveller**, <https://etc-corporate.org/reports/etc-snapshots-travel-segments-nature-active-traveller/>
- <http://www.active-tourism.com/HomeFrame-sOrg.html>.
- International Union for Conservation of Nature, <http://www.iucn.org/>.
- Magyar Turisztikai Ügynökség [2016]: **A magyar háztartások utazási jellemzői**, https://mtu.gov.hu/documents/prod/A_magyar_haztartasok_utazasai_2016_kivonat.pdf
- Magyar Turizmus Zrt. [2014]: **Ökoturizmus**, <https://mtu.gov.hu/documents/prod/MINTEL-okoturizmus.pdf>.
- Michalkó et al [2011]: **Turisztikai terméktervezés és fejlesztés**, PTE.
- Michalkó G. [2004]: **A turizmuselmélet alapjai**, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár.
- Tempel, K. G. [1999]: **Nachhaltiger Tourismus. Zur karriere eines temas auf der globalen bühne der umwelt und entwicklungs-politik**, *Tourismus Journal*. 3. 4. pp. 471–479.
- World Tourism Organization, <http://www.unwto.org/>.

